

Vahit CELAL

Harezm Me'mun Akademisi

Bir bölgenin gelişmişlik durumunu tespit etmek için ortaya koymuş olduğu medeniyete ve yetiştirmiş olduğu bilginlerin niteliğine bakmak önemli kıstaslardan olsa gerek. Eski Çağlardan beri birçok medeniyetlere ev sahipliği yapan Mâverâünnehir ve Harezm bölgeleri günümüzde Özbekistan Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer almaktadır. Harezm, İslâm dünyasının doğu kısmının en önemli bilim, kültür ve medeniyet merkezlerinden birisi olagelmıştır. Özellikle X. yüzyıldan itibaren Türklerin İslâm dinini kabul etmesi ve sonrasında İslâm medeniyetinin teşekkülünde ve gelişmesinde, bu topraklardaki kadim medeniyetlerin birikim ve tecrübeleri büyük katkı sağlamıştır.

Vahit CELAL • Harezm Me'mun Akademisi

Vahit CELAL

İslâm Medeniyetinin Yitik Mirası

HAREZM

ME'MUN AKADEMİSİ

ARAŞTIRMA YAYINLARI

araştırma

araştırma

Dr. Vahit CELAL

1979 yılında Kırgızistan'ın Oş şehrinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini SSCB döneminde Oş şehrinde aldı. 2001 yılında Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. 2003 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Felsefe ve Din Bilimleri (İslam Felsefesi) Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimini bitirdi. 2009 yılında da aynı Ana Bilim Dalında *Buharalı Muhammed b. Mübarekşah ve Hidayetü'l-Hikme Şerhi: Tahkiki ve Tercümesi* adlı çalışmasıyla doktor unvanını aldı. 2012-2016 yıllarında Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İslami İlimler Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapan yazar, 2016 yılından itibaren Bartın Üniversitesi İslamî İlimler Fakültesinde görev yapmaktadır.

Celal, Özbekçe, Kırgızca, Rusça, Arapça ve İngilizce bilmektedir; evli ve 2 çocuk babasıdır.

Araştırma Yayınları: 177

© Ankara Okulu Basım Yay. San. ve Tic. Ltd. Őti.

Baskı ve Cilt
Vadi Grafik Tasarım Ltd. Őti.
İvedik Org. San. Bölgesi 88 Oto 3. Bölge
2284. Sokak. No: 101 Yenimahalle/ANKARA
Tel: 0312 395 85 71 Sertifika No: 33748

Dizgi, kapak: Ankara Dizgi Evi
Editör: Prof. Dr. Mehmet Vural
Birinci basım: Eylül 2018

ISBN: 978-605-9503-38-9

Araştırma Yayınları

Őehit Mehmet Baydar Sokak 2/A Maltepe/Ankara
Tel: (0312) 341 06 90 Faks: (0312) 341 06 95
e-mail: ankaraokulu@ankaraokulu.com

İslâm Medeniyetinin Yitik Mirası
HAREZM ME'MUN AKADEMİSİ

Vahit CELAL

Araştırma Yayınları
Ankara 2018

Çalışmamı anneme ve merhum babama ithaf ediyorum...

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
-------------	---

GİRİŞ

1. Kaynakların Tanıtılması	9
2. Harezm'de Eski Çağlarda Kurulan Medeniyetler	15
3. Doğunun Önemli Bilim ve Medeniyet Merkezleri:	
Mâverâünnehir ve Harezm.....	22
a. IX.-XII. Yüzyıllarda İlk Gelişme Dönemi	22
b. XIV. Yüzyılın Sonu ve XV. Yüzyılda İkinci Gelişme Dönemi... 29	
4. X-XII. Yüzyıllarda Harezm Bölgesinin	
Tarihsel ve Siyasal Durumu	32

I. BÖLÜM

HAREZM ME'MUN AKADEMİSİNİN TARİHİ	37
1. Harezm Me'mun Akademisi'nin Oluşum Süreci	37
1.1. Harezm'de Harezmşah Me'munîler Dönemi.....	37
1.2. Meclisu'l-Ulema'nın (Me'mun Akademisi'nin)	
Kurumsallaşması	45
2. Harezm Me'mun Akademisi Bilginleri	53
2.1. Ebû Hayr b. Hasan b. Sivar b. Baba b. Behram	
(veya Behnam)	54
2.2. Ebû Ali el-Hasan b. Hâris el-Harezmî Hububî	
(X-XI. Yüzyıllar)	55
2.3. Ebû Sehl İsa b. Yahya el-Mesihî el-Cürcanî	
(X-XI. Yüzyıllar)	56
2.4. Ebû Nasr Mansur İbn Ali İbn Irak Ca'dî (ö. 1036)	58
2.5. Ebû Reyhan Muhammed b. Ahmed el-Bîrûnî	
(973-1050/1051)	59
Bîrûnî'nin İlmî Mirası	65
2.6. Ebû Ali Hüseyin b. Abdullah İbn Sînâ (980-1037)	68
İbn Sînâ'nın İlmî Mirası.....	73

2.7. Ebû Fadl Ahmed İbn Muhammed Sahrî (X-XI. Yüzyıllar)...	75
2.8. Ahmed b. Muhammed Hüseyin es-Sehlî (Süheylî) Harezmi (X-XI. Yüzyıllar)	76
2.9. Ebû Abdullah Muhammed İbn Hamid (X-XI. Yüzyıllar).....	77
2.10. Ebû Mansur es-Seâlibî (961-1038)	78

II. BÖLÜM

GÜNÜMÜZ HAREZM ME'MUN AKADEMİSİ	81
1. Günümüz Harezmi Vilayetinin Tanıtılması.....	81
2. Harezmi Me'mun Akademisi'nin Yeniden İnşası	82
3. Günümüzde Harezmi Me'mun Akademisinde Yürütölen Bilimsel Faaliyetler	85
DEĞERLENDİRME	89
RESİMLER	91
KAYNAKÇA	97
DİZİN	105